–Oplegnotitie–

Driehoek

Agendapunt 3A: Proef gerichte wapencontroles

Vergadering:	**10 mei 2021**
Agendapunt:	**Proef gerichte wapencontroles**
Ingebracht door:	**Bestuur**
Behandelend ambtenaar	**Hussain Al-Shusha**

Gevraagd besluit

1. **Bespreken wijzigingsvoorstellen gemeenteraad:**
    a. Instemmen met het faciliteren van waarnemers anders dan raadsleden.
    b. Instemmen om geen wijzigingen aan te brengen in het aantal gebieden
    c. Instemmen om geen wijzigingen aan te brengen in de methodiek voor het aanwijzen van veiligheidsrisicogebieden.
    d. Instemmen om geen wijzigingen aan te brengen in de grootte van de gebieden
    e. Instemmen met het terugbrengen van de proef tot vier weken.
    f. Instemmen met het terugbrengen van het maximumaantal actiedagen per gebied tot drie.
2. **Bespreken strategie bij afwijzen uitwerking door gemeenteraad**

Aanleiding en context

Bij brieven van 1 april, 18 juni, 2 september en 14 september 2020 is de gemeenteraad geïnformeerd over het voornemen van de Driehoek om een proef te initiëren inzake gerichte wapencontroles. De Driehoek heeft op 11 januari en 8 februari 2021 ingestemd met de op instructie van de Driehoek opgestelde uitwerking van de proef gerichte wapencontroles. Op 19 maart 2021 is de gemeenteraad bij brief op de hoogte gebracht van de uitwerking van de proef gerichte wapencontroles.

Bespreking van de raadsbrief heeft plaatsgevonden op 8 april 2021 tijdens de commissievergadering Algemene Zaken. De uitwerking is – ondanks eerdere open houdingen tegenover een proef – kritisch ontvangen door de coalitiepartijen. De raadsbrief is gepiept naar de gemeenteraadsvergadering van **26 mei 2021**. D66 heeft inmiddels aangekondigd een motie in te zullen dienen om de proef geen doorgang te laten vinden. Die motie lijkt op een meerderheid te kunnen rekenen. Dat doet de volgende twee vragen rijzen:

1) Welke handreiking kan de Driehoek nog doen om de partijen over de streep te trekken?
2) Als de handreiking onvoldoende blijkt en er is geen meerderheid voor de proef, wat is dan de vervolgstap/strategie?

Korte bestuurlijke samenvatting

Ad 1. Bespreken wijzigingsvoorstellen van de gemeenteraad

Tijdens de bespreking in de commissie AZ van 8 april jl. zijn zes wijzigingsvoorstellen ingebracht. Hierna volgt het advies ten aanzien van deze punten.

1. Waarnemers

In de huidige uitwerking zijn alleen de raadsleden aangewezen als waarnemers van de proef. Zij zullen gefaciliteerd worden in het doen van observaties. Daarnaast kunnen zij derden meenemen als zij dat wensen. Tot slot wordt in de raadsbrief duidelijk gemaakt dat het op de openbare weg eenieder toegestaan is toe te zien op de taakuitoefening van de politie.
Een aantal partijen acht deze vorm van toezicht niet voldoende. D66 spreekt van 'geen waarnemers', terwijl de PvdA wijst op het gebrek aan onpartijdigheid van raadsleden. Burgemeester heeft aangegeven geen bezwaar te zien in het toestaan van waarnemers c.q. derden zonder dat dat zij door raadsleden worden meegebracht.

2. Veiligheidsrisicogebieden

De Driehoek heeft gekozen voor het aanwijzen van veiligheidsrisicogebieden in de vijf hoogst scorende stadsdelen. Voor een zo goed mogelijk beeld van de effectiviteit van het middel van gerichte wapencontroles is gekozen voor **spreiding**. In vijf verschillende stadsdelen worden gebieden aangewezen. Hiermee wordt tegelijkertijd het risico op **stigmatisering** van stadsdelen of buurten tegengegaan.

2.1. Aantal gebieden

Met name GroenLinks en D66 hebben zich hard gemaakt voor het aanwijzen van minder gebieden. GroenLinks meent – ten onrechte – dat eerder gesproken zou zijn van een maximum van drie gebieden. D66 heeft opgeroepen voor de proef slechts een gebied aan te wijzen. Hieronder zijn de aan te wijzen gebieden opgenomen op volgorde van de gekozen criteria en de daarmee samenhangende gemiddelden.

1. Zuidoost - Bijlmer-Centrum (3,27)
2. Centruim - Burgwallen-Nieuw Zijde (1,78)
3. Nieuw-West - Geuzenveld (1,47)
4. Oost - Dapperbuurt (1,03)
5. Noord - Waterlandpleinbuurt (0,75)

Het schrappen van een of meerdere gebieden ligt gezien bovengenoemde voordelen van spreiding niet voor de hand. Bovendien valt op basis van de cijfers geen harde knip te maken en zullen minder gebieden een evaluatie bemoeilijken vanwege beperkte mogelijkheden van gegevensverzameling.

2.2. Gekozen gebieden

Met name de SP heeft zich hard gemaakt voor het aanwijzen van gebieden op basis van de behoefte van de buurten of de stadsdelen zelf.

De Driehoek heeft gekozen voor een methodiek waarbij enkel ruimte was voor meetbare criteria (informatiegestuurd), te weten.

i. Het aantal door de politie geregistreerde incidenten waarbij een wapen is gebruikt of sprake was van wapenbezit;
ii. De mate van ervaren onveiligheid;
iii. De mate van zelf gerapporteerd slachtofferschap van geweld.

Deze methodiek kan de juridische toets doorstaan. Het aanwijzen van gebieden op basis van 'behoefte' voldoet in beginsel niet aan dat vereiste. Bovendien is onduidelijk tot welke gebieden gekomen zou worden op basis van deze alternatieve methode. Willekeur ligt op de loer bij het neerleggen van deze opgave bij de stadsdelen nu voorzienbaar is dat elk stadsdeel zijn eigen methode erop na zal houden. Bovendien kan dit leiden tot meer of juist geen gebieden.

2.3. Grootte gebieden

Met name GroenLinks heeft bezwaren geuit tegen de grootte van de aan te wijzen gebieden. De uitwerking zou niet voldoen aan het voornemen van de Driehoek om de proef kleinschalig te organiseren.

De aan te wijzen gebieden betreffen slechts 5 van de 99 buurtcombinaties van Amsterdam. Het oppervlak van deze vijf gebieden tezamen vormt 3,2% van het totale oppervlak van Amsterdam. Als alleen wordt gekeken naar landoppervlak gaat het om 4,2% van het totaal. De proef blijft daarmee kleinschalig, zeker in verhouding met eerdere aanwijzingen in Amsterdam. Ter vergelijking: in Rotterdam is momenteel ongeveer de helft van de stadsdelen aangewezen als veiligheidsrisicogebied. Ten slotte zijn cijfers alleen op het niveau van buurtcombinaties beschikbaar.

3. Duur aanwijzing

De uitwerking gaat uit van een duur van zes weken (per gebied). Dit is hoewel zo kort mogelijk voldoende voor het ophalen van voldoende resultaten, zo is de inschatting. Daarnaast biedt dit ruimte voor de politie voor het inplannen en organiseren van de actiedagen. GroenLinks bepleit het terugbrengen van de proef tot vier weken met het oog op de kleinschaligheid.

Deze wijziging – hoewel niet ideaal – kan worden doorgevoerd zonder dat dit hoeft af te doen aan de resultaten van de proef. Omwille van steun in de gemeenteraad kunt u de proef terugbrengen tot vier weken.

4. Aantal actiedagen

De Driehoek heeft gekozen voor het verbinden van een maximum aan het aantal actiedagen per gebied. Dat maakt de proef voorzienbaar voor de burger en beheersbaar voor de driehoekspartners. Het maximum is vastgesteld op vijf actiedagen per gebied. Dat is werkbaar en schept ruimte voor operationele afwegingen aan de kant van de politie.

Bij een aantal partijen leven bezwaren tegen dit maximum, wederom vanwege het streven naar kleinschaligheid. Een verlaging van het maximum naar drie actiedagen is voorstelbaar. Hoewel de resultaten op minder actiedagen gebaseerd zullen zijn kan nog steeds een verdedigbare en nuttige proef plaatsvinden. Omwille van steun in de gemeenteraad kunt u de actiedagen terugbrengen naar een maximum van drie per gebied.

Ad 2. Bespreken strategie bij afwijzen uitwerking door gemeenteraad;

D66 heeft bij bespreking van de raadsbrief in de commissievergadering Algemene Zaken van 8 april jl. aangekondigd een motie tegen de proef in te dienen, tenzij de uitwerking drastisch wordt gewijzigd. Onduidelijk bleef welke drastische wijzigingen verlangd werden. De bezwaren lijken met name principieel van aard te zijn en te zien op de gevaren van etnisch profileren en de stigmatisering van buurten. Daarnaast schat D66 – ondanks de inbreng van plv. PC Holla - de impact op de politiecapaciteit als te groot in. De motie lijkt dan ook onafwendbaar. Een voorzichtige peiling van het kabinet van de burgemeester leidt tot de conclusie dat de motie gesteund zal worden door coalitiepartijen GroenLinks en SP en oppositiepartijen DENK, PvdD en Bij1 (totaal: 28 zetels). Dit zou betekenen dat ongeveer tweederde van de gemeenteraad zich op 26 mei 2021 zal gaan uitspreken tegen de proef gerichte wapencontroles.

Dit werpt de vraag op of de proef dient te worden voortgezet. Het aanwijzen van veiligheidsrisicogebieden is in Amsterdam een eigenstandige bevoegdheid van de burgemeester ex art. 2.6 APV en wordt met enige regelmaat – zij het kortdurend – als zodanig ingezet (risicowedstrijden, Museumplein, etc). De bevoegdheden van het OM en de politie vereisen evenmin voorafgaande goedkeuring van de gemeenteraad. De Driehoek heeft niettemin (naar goed gebruik in Amsterdam) de gemeenteraad vooraf inspraak willen geven. Het idee was om via een proef eventuele bezwaren van leden in een vroegtijdig stadium te kunnen ondervangen. Maar de gemeenteraad heeft dus géén instemmingsrecht: de burgemeester kan haar bevoegdheid eigenstandig uitoefenen zolang deze in de APV staat. Daar staat tegenover dat de gemeenteraad wel in het uiterste geval de burgemeester de volledige bevoegdheid tot wapencontroles kan ontnemen (schrappen artikel 2.6 APV). Dat lijkt evenwel geen reële optie – aangezien die partijen daarmee ook de burgemeester de mogelijkheid ontnemen kortdurend op te treden in ernstige gevallen (risicowedstrijden, etc.) Het is niet goed voorstelbaar dat de coalitiepartijen die verantwoordelijkheid zullen willen dragen – en zeker niet in een tijd dat wapenbezit en wapengebruik toenemen. De vraag aan de Driehoek is dan ook of zij de proef ondanks het ontbreken van een meerderheid wil voortzetten.

Het voortzetten van de proef is goed verdedigbaar. Immers: wapenbezit en wapengebruik nemen toe en zijn een maatschappelijk probleem. Zowel gemeentelijk als landelijk worden maatregelen genomen om dit terug te dringen. Het is niet goed uit te leggen dat de enige bestuurlijke bevoegdheid ten aanzien van wapens dan ongebruikt wordt gelaten. Bovendien gaat het om een proef van zeer beperkte duur. Verder geldt dat zorgen over etnisch profileren dienen serieus te worden genomen, maar dat er juíst meer zicht is op politieoptreden tijdens wapencontroles omdat het zo sterk wordt gereguleerd.

Consequenties (personele, materiële en / of financiële risico's)

Geen

Besluitvormingsroute (historie en verdere behandeling)

Historie en verdere behandeling

Datum	Afgestemd in / met
11.01.2021	Driehoek
08.02.2021	Driehoek
19.03.2021	Raadsbrief proef gerichte wapencontroles
08.04.2021	Bespreking raadsbrief raadscommissie Algemene Zaken
10.05.2021	Driehoek
26.05.2021	Raad

Meegezonden stukken

-

Communicatie:

De gemeenteraad zal naar aanleiding van de besluitvorming in de driehoek voor de raadsvergadering van 26 mei 2021 opnieuw per brief ingelicht worden over de (nieuwe) uitwerking van de proef gerichte wapencontroles.